

متن پرسش

با سلام. ۱. در جواب سوال ۲۳۳۵ گفته اید که روح قبل از بدن ایجاد می شود. ولی ملاصدرا می گوید روح در بستر جسم ایجاد می شود لطفا توضیح دهید.

متن پاسخ

باسمه تعالی؛ علیکم السلام: آری؛ به گفته‌ی ملاصدرا «رحمة الله علیه»: «النَّفْسُ جِسْمَانِيَّةٌ الْخُدُوثُ وَ رُوحَانِيَّةٌ الْبَقَاءُ»؛ یعنی نفس هر انسانی از طریق حدوث بدن و در بستر بدن او حادث می‌شود و انسان‌ها قبل از بدن خود دارای یک شخصیت خاص و متعینی نبوده‌اند، (البته می‌توان این بحث را به‌طور کامل در کتاب «از برهان تا عرفان» دنبال بفرمایید) ولی در مورد اهل‌البیت (ع) قضیه فرق می‌کند زیرا آن‌ها علاوه بر نفسی که دارند و مثل سایر انسان‌ها «جِسْمَانِيَّةٌ الْخُدُوثُ وَ رُوحَانِيَّةٌ الْبَقَاءُ» است، دارای مقام نوری می‌باشند که حضرت باقر (ع) در آن رابطه می‌فرمایند: «خَلَقَ اللَّهُ مُحَمَّدًا وَ عِنْتَهُ أَشْبَاحُ نُورٍ بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ»، قُلْتُ: وَ مَا الْأَشْبَاحُ؟ قَالَ: «ظِلُّ النُّورِ، أَبْدَانُ نُورَانِيَّةٍ، بَلْ أَرَوَّاحُ»؛ خداوند محمد و عترتش را به صورت شبیح‌های نورانی در برابرش خلق کرد. راوی می‌گوید: عرض کردم: اشباح چیست؟ حضرت فرمود: سایه‌ی نور، بدن‌های نورانی، بلکه ارواحی نورانی. ملاحظه می‌کنید که این روایت روشن می‌کند که شخص رسول خدا (ص) و عترت پاک آن حضرت همگی دارای حقیقت نوری بوده‌اند و حضرت باقر (ع) می‌فرماید اشباح نورانی آن‌ها، سایه‌های نوری بودند، به معنی بدن‌های نورانی، بدن‌هایی که به یک اعتبار روح بوده‌اند، چون در آن مقام، جسم‌ها، جسم‌هایی‌اند از جنس روح، نه جسم‌هایی از جنس ماده و جرم، بلکه سایه‌هایی که نمایش جلوه‌ی اسماء الهی‌اند. اساساً مگر می‌شود پیامبر و عترت مطهرش (ص) قبل از خلقت عالم و مقدم بر آن، در حقیقت غیبی نباشند و باز بتوانند بر عالم تصرف کنند؟ علاوه بر این، هدف غایی در عالم غیب مقدّم و در عالم عین مؤخّر است، تا بشریت در عالم عین، به سوی آن حقیقت که در عالم غیب به صورت بالفعل موجود است سیر کند، چون غایت مفقود، محال است. پس در واقع رسول خدا (ص) از یک قاعده‌ی اساسی که در عالم تحقق دارد خبر می‌دهند که در جای خود بحث شده است. عظمت کار از آن جهت است که رسول خدا (ص) و ائمه‌ی هدی (ع) سعی دارند اصحاب خاص خود را متوجه چنین معارفی بنمایند که چگونه اولیاء الهی ماوراء خلقت آسمان‌ها و زمین، دارای مقام روحی و نوری هستند که در آن مقام جسم‌ها در عین جسم‌بودن، دارای جنس روحی و معنوی هستند. جابر بن یزید از اصحاب خاص امام باقر (ع) می‌گوید؛ حضرت فرمودند: «يَا جَابِرُ إِنَّ اللَّهَ أَوَّلَ مَا خَلَقَ خَلَقَ مُحَمَّدًا (ص) وَ عِنْتَهُ الْهُدَاةَ الْمُهْتَدِينَ فَكَانُوا أَشْبَاحَ نُورٍ بَيْنَ

يَدِي اللَّهِ، قُلْتُ: وَ مَا الْأَشْبَاحُ؟ قَالَ: ظِلُّ النَّورِ، أَبْدَانُ نُورَانِيَّةٍ بِلَا أَرْوَاحٍ وَ كَانَ مُؤَيَّدًا بِرُوحٍ وَاحِدَةٍ وَ هِيَ رُوحُ الْقُدْسِ فِيهِ كَانَ يَعْبُدُ اللَّهَ وَ عَنَتَهُ وَ لِذَلِكَ خَلَقَهُمْ حُلَمَاءَ عُلَمَاءَ بَرَرَةً أَصْفِيَاءَ يَعْبُدُونَ اللَّهَ بِالصَّلَاةِ وَ الصَّوْمِ وَ السُّجُودِ وَ التَّسْبِيحِ وَ التَّهْلِيلِ وَ يُصَلُّونَ الصَّلَوَاتِ وَ يَحُجُّونَ وَ يَصُومُونَ» ای جابر! همانا خدا در اول آفرینش، محمد(ص) و خاندان هدایت‌شده‌ی او را آفرید، و آن‌ها در برابر خدا اشباح نور بودند. می‌گوید: اشباح چیست؟ فرمود: یعنی سایه‌ی نور، پیکرهای نورانی بدون روح، و همه تنها به یک روح مؤید بودند و آن روح القدس بود که او و خاندانش به وسیله‌ی آن روح خدا را عبادت می‌کردند و از این جهت خدا ایشان را خویشان‌دار، دانشمند، نیکوکار و برگزیده آفرید، با نماز و روزه و سجود و تسبیح و تهلیل خدا را عبادت می‌کردند و نمازها را می‌گزاردند و حج می‌کردند و روزه می‌گرفتند. ملاحظه کنید که چگونه حضرت باقر(ع) در این روایت ما را متوجه حقیقت قدسی چهارده معصوم(ع) می‌کنند که همه مؤید به یک روح بودند و نه روح‌های مختلف. موفق باشید